
[2023-25-RE](#)

Causa 2023-25-RE

(Cierco Noguer c/ Pallàs Viladomat i Pallàs González)

Número de registre 180-2023. Recurs d'empara

Sentència del 14 de juliol del 2023

BOPA núm. 93, del 26 de juliol del 2023

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 25 d'abril del 2023, per la representació processal dels Srs. Higiní i Ramon Cierco Noguer, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra l'aute del 17 d'abril del 2023, dictat per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració del dret a la jurisdicció, reconegut a l'article 10 de la Constitució i a l'article 6 del Conveni per a la salvaguarda dels drets humans i de les llibertats fonamentals, en els seus vessants dels drets a la defensa, a obtenir una decisió fonamentada en Dret, al procés degut, a la seguretat jurídica i a la prohibició de discriminació garantida per l'article 14 del mateix Conveni i a l'article primer del Protocol núm. 12, i, atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats i que anul·li la resolució impugnada. Així mateix, demana la suspensió dels efectes de la resolució esmentada mentre es resol aquest recurs d'empara;

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41.2, 98 c) i 102;

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítols primer i sisè;

Vist l'aute del Tribunal Constitucional del 18 de maig del 2023 que va admetre a tràmit, aquesta causa sense efectes suspensius;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 23 de maig del 2023, per la representació processal dels Srs. Francesc, Josep, Jordi, Emília i Sònia Pallàs Viladomat i Joan Pallàs González;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 7 de juny del 2023, pel Ministeri Fiscal;

Vistes les conclusions formulades dintre de termini per les parts i pel Ministeri Fiscal;

Escoltat l'informe del magistrat ponent, Sr. Joan Manel Abril Campoy;

1. Antecedents processals davant les jurisdiccions ordinàries

1.1. Els Srs. Joan Pallàs González i Francesc, Josep, Jordi, Emília i Sònia Pallàs Viladomat van formular una demanda pel procediment ordinari contra els Srs. Higini i Ramon Cierco Noguer, en què exercitaven l'acció individual de responsabilitat per un import de 12.842.500,00 €.

1.2. Sense contestar al fons la demanda, la representació processal dels Srs. Higini i Ramon Cierco Noguer va plantejar excepcions dilatòries de prescripció de l'acció, de manca de legitimació activa, de prejudicialitat penal i de litisconsorci passiu necessari.

1.3. Després de demanar a la representació processal dels Srs. Higini i Ramon Cierco Noguer de pronunciar-se exclusivament en relació amb la prejudicialitat penal, l'1 d'agost del 2018, el Tribunal de Batlles va dictar un aute mitjançant el qual decidia no donar lloc a la prejudicialitat penal esmentada i acordava la continuació de la tramitació de la causa.

1.4. Durant aquesta tramitació, concretament durant la practica de les proves, l'11 de juliol del 2019, la representació processal dels Srs. Higini i Ramon Cierco Noguer va introduir una qüestió prèvia de prejudicialitat civil, en què demanava la suspensió de les actuacions fins a la resolució del procés civil instat per la BPA, SAU igualment contra els Srs. Higini i Ramon Cierco Noguer i altres persones, en què exercitava l'acció social de responsabilitat, prevista a la Llei 20/2007 de societats anònimes i de responsabilitat limitada, per un import de 479.000.000,00 €.

El 14 d'octubre del 2019, el Tribunal de Batlles va dictar un aute mitjançant el qual decidia no donar lloc a la prejudicialitat civil al·legada; aquesta decisió va ser confirmada en apel·lació, el 9 de novembre del 2020, per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia.

Seguit el procediment escaient, la representació processal dels Srs. Higini i Ramon Cierco Noguer va interposar un recurs d'empara respecte d'aquesta qüestió, i, el 18 de maig del 2021, el Tribunal Constitucional va dictar un aute mitjançant el qual va decidir la seva inadmissió a tràmit (causa 2021-29-RE).

1.5. El 5 d'octubre del 2020, la representació processal dels recurrents va presentar una nova qüestió prèvia de prejudicialitat penal, demanant la suspensió del plet civil a causa de la interposició d'una querella per part dels recurrents contra els Srs. Joan Pallàs González i Francesc, Josep, Jordi, Emília i Sònia Pallàs Viladomat; el 19 de març del 2021, la Batllia va desestimar aquesta suspensió, però tot i que els recurrents van formular recurs d'apel·lació, aquest va ser declarat desert, perquè els recurrents esmentats no van presentar les seves conclusions dins de termini.

1.6. L'11 de febrer del 2021, la representació processal dels recurrents va presentar una nova qüestió prèvia de prejudicialitat penal, demanant la suspensió del plet civil fonamentant-se en què mitjançant un aute del 29 d'octubre del 2020, la Sala Civil havia suspès el procediment civil instat per la BPA per prejudicialitat penal fins a la resolució definitiva de diverses causes.

1.7. El 3 de novembre del 2021, el Tribunal de Batlles va dictar un aute en què va decidir no donar lloc a la suspensió del procediment civil per una qüestió de prejudicialitat penal.

1.8. La representació processal dels recurrents va presentar un recurs d'apel·lació contra aquesta decisió, i, el 17 d'abril del 2023, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia va dictar un aute que desestimava aquest recurs i confirmava la decisió del Tribunal de Batlles.

1.9. El 25 d'abril del 2023, la representació processal dels Srs. Higini i Ramon Cierco Noguera va interposar un recurs d'empara contra l'aute del 17 d'abril del 2023, dictat per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració del dret a la jurisdicció, reconegut a l'article 10 de la Constitució i a l'article 6 del Conveni per a la salvaguarda dels drets humans i de les llibertats fonamentals, en els seus vessants dels drets a la defensa, a obtenir una decisió fonamentada en Dret, al procés degut, a la seguretat jurídica i a la prohibició de discriminació garantida per l'article 14 del mateix Conveni i a l'article primer del Protocol núm. 12.

2. Argumentació jurídica

2.1. Argumentació dels recurrents

- Els recurrents en empara exposen que la família demandant va instar una acció individual de responsabilitat en virtut de la qual sol·licitava el rescabament dels danys i perjudicis derivats de la gestió negligent de l'entitat bancària BPA. I que aquesta entitat bancària mateixa també havia exercitat contra ells una acció -social- de responsabilitat per la seva pretesa mala praxi.

- Al·leguen que ambdues demandes tenen la mateixa fonamentació -articles 50 a 52 de la Llei de societats- consistent en la responsabilitat dels administradors pels danys causats a la societat.

- Consideren que allò que diferencia l'acció social de l'acció individual és la legitimació activa, ja que el dany, la legitimació passiva, la responsabilitat i el rescabament econòmic són els mateixos.

- En la demanda que va promoure la BPA, la Sala Civil va estimar l'existència d'una prejudicialitat penal, mentre que en aquesta demanda objecte d'aquest recurs d'empara, la Sala Civil va desestimar la qüestió prèvia de prejudicialitat penal. La Sala Civil ho fonamenta en el fet que l'acció de la família demandant es basa en l'incompliment de les normes andorranes i internacionals relatives a la pràctica bancària, mentre que la demanda de la BPA es vincula a la negligència dels gestors de la societat amb la vinculació penal de la seva conducta. I això, malgrat que la Sala Civil ha exposat que ambdues demandes porten causa de la nota del FinCEN del 10 de març del 2015.

- Conseqüentment, s'ha vulnerat el dret a la jurisdicció i se'ls ha discriminat "*pel cognom que porten*". És discriminatori i genera inseguretat jurídica que la Sala Civil consideri, en el tercer considerant de l'aute impugnat, que les dues demandes tinguin una fonamentació diferent.

- Afegeixen que la família demandant es va constituir en acusació particular i actor civil en la causa 800081/15 i quan va formular l'acció civil va renunciar a la qualitat d'actor civil en el plet penal. I per demostrar que aquesta demanda també es justifica en fets concrets amb rellevància penal, només cal observar alguns aspectes de la seva demanda (veg. pàg. 10, 12 a 15, 22, 23, 31 i 32).

- Aquests dos autes de la Sala Civil són contradictoris, diametralment oposats, mancats d'uniformitat

de criteri i suposen una incoherència de la jurisprudència i una vulneració de la seguretat jurídica.

- El Tribunal Europeu dels Drets Humans ha establert que les divergències profundes, dispars i contradictòries de jurisprudència amb una mateixa base factual, dictades per una mateixa Sala, vulneren l'article 6 del Conveni, el principi de seguretat jurídica i que com s'ha fet *ad hominem* contra ells, també es vulnera el principi de prohibició de discriminació de l'article 14 del Conveni.

- El Tribunal Europeu dels Drets Humans ha definit la discriminació directa quan s'efectua una diferència en el tractament de persones que es troben en situacions anàlogues o comparables i sobre la base de característiques similars, amb citació de la sentència del 5 de setembre del 2017, causa Fabian c/ Hongria.

- Afegeix que és la tercera vegada que la Sala Civil qualifica com a errada involuntària el fet de no donar-los trasllat d'un escrit i, a més, els hi imputa l'errada a ells.

- Per acabar, demanen al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats i que anul·li la resolució impugnada.

2.2. Argumentació de la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia

- La Sala Civil raona, en els seus fonaments de dret quart i cinquè, per quin motiu l'estimació de l'excepció de prejudicialitat penal no és procedent.

- Parteix de la dada que ambdues demandes porten causa de la nota del FinCEN del 10 de març del 2015, però exposa que la demanda de la BPA, SAU contra els germans Cierco Noguer vinculava la negligència dels responsables de la gestió amb la tipificació penal de la seva conducta, i que la decisió dels òrgans penals tenia una afectació directa i decisiva en el procés civil.

- En canvi, la demanda de la família demandant es fonamenta en la gestió negligent dels riscos amb incompliment de les normes més elementals de bona praxis bancària i de la normativa internacional relativa al blanqueig de capitals i no en fets amb rellevància penal. El fet que determinades conductes siguin constitutives de delictes és una argumentació afegida, però la imputació de negligència i les conseqüències d'aquesta són independents de la circumstància que siguin constitutives de delictes.

- En aquest cas, la resolució del procés penal no condiciona directament la resolució del procés civil, ni és imprescindible per resoldre aquest, a la vegada que s'apliquen criteris restrictius per a la interpretació de l'excepció de prejudicialitat penal.

2.3. Argumentació dels Srs. Francesc, Josep, Jordi, Emília i Sònia Pallàs Viladomat i Joan Pallàs González

- Aquesta part afirma que no s'ha produït cap discriminació per raó dels cognoms o per altres motius, ni que hi hagi hagut cap inseguretat jurídica, ja que la *causa petendi* o la fonamentació de les demandes és diferent. I ho recolza amb la transcripció parcial de l'aute dictat per la Sala Civil.

- Recorda que el recurs d'empara no converteix al Tribunal Constitucional en una tercera instància i que el Tribunal no pot entrar a valorar si els motius emprats per la jurisdicció ordinària són correctes

o no, sinó només si aquests motius son no racionals o absurds. Afegeix que si s'ha produït discriminació en un altre procediment, s'hauria d'aduir en aquell procediment i no en aquest.

- Considera que no existeix cap canvi de jurisprudència, sinó que de l'anàlisi de dues accions diferents amb fonaments diferents ha comportat dues respostes diferents.

- Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que desestimi aquest recurs i imposi les costes processals als recurrents.

2.4. Argumentació del Ministeri Fiscal

- El Ministeri Fiscal considera que no s'ha vulnerat cap dret fonamental i que, segons la jurisprudència del Tribunal Europeu dels Drets Humans, la vulneració de l'article 6 del Conveni té lloc quan l'aplicació de criteris diferents a situacions substancialment iguals és injustificada.

- Considera que la Sala Civil ha detallat de manera precisa el per què de la seva decisió en aquest cas, de manera que no es vulneren ni el dret al procés degut, ni el principi de seguretat jurídica, ni tampoc el dret a obtenir una resolució fonamentada en Dret.

- La Sala Civil destina el fonament de dret quart a explicar que les demandes es basen en pretensions diferents i, per tant, la decisió sobre l'excepció de prejudicialitat pugui ser diferent. El fet que les demandes puguin tenir origen en la nota del FinCEN o que es faci referència a procediments penals en curs és una argumentació afegida, ja que la pretensió i la responsabilitat imputada és diferent.

- Conclou que la decisió adoptada no és il·lògica, absurda o arbitrària, sense que el Tribunal Constitucional pugui actuar com a tercera instància. I tampoc existeix cap discriminació, ja que la interpretació de la Sala Civil descarta que les situacions siguin anàlogues.

- Per acabar, el Ministeri Fiscal s'oposa a aquest recurs per no haver-se vulnerat cap dels drets fonamentals al·legats i demana al Tribunal Constitucional que declari la seva desestimació.

3. Fonaments jurídics del Tribunal Constitucional

3.1. El recurs d'empara no converteix al Tribunal Constitucional en una tercera instància ni en un tribunal suprem; l'únic objecte del recurs d'empara és el de verificar que les decisions impugnades estiguin motivades i es fonamentin en un raonament jurídic que no sigui il·lògic ni absurd i que no vulnerin cap dels drets protegits per l'article 10 de la Constitució.

3.2. Els recurrents en empara entenen que les dues situacions resoltes per la Sala Civil -demanda de BPA i demanda de la família Pallàs, ambdues en contra seva- son anàlogues o comparables, de manera que considerar que tenen una fonamentació diferent i dictar dos autes contradictoris -en el primer procés s'estima l'excepció de prejudicialitat penal i en el segon es desestima- comporta una discriminació prohibida i una manca evident de seguretat jurídica, la qual cosa suposa una vulneració dels articles 6 i 14 del Conveni per a la salvaguarda dels drets humans i de les llibertats fonamentals i de l'article 10 de la Constitució.

3.3. Com a qüestió prèvia, els recurrents en empara refereixen que és la tercera vegada que la jurisdicció ordinària no els hi dona trasllat d'un escrit -la contesta a l'excepció de prejudicialitat penal- circumstància que la Sala Civil qualifica d'errada involuntària que no genera indefensió.

En el marc d'aquest recurs d'empara, la manca de trasllat de l'escrit de contesta a l'excepció de prejudicialitat penal, el qual no obre cap tràmit en favor dels recurrents per efectuar al·legacions o proposar prova, no comporta cap vulneració del dret a la jurisdicció en el seu vessant del dret a la defensa, tot i constituir una infracció de les normes processals.

Tampoc serà objecte d'anàlisi en aquest recurs d'empara, la denúncia d'un procés degut, ja que els processos civil s'han seguit amb respecte dels tràmits processals que s'estableixen, i pel que fa al dret a la defensa, excepte la denúncia anteriorment efectuada, cap altra vulneració respecte a aquest s'ha denunciat.

3.4. És reiterada i constant la jurisprudència d'aquest Tribunal que l'al·legació relativa a la infracció d'un principi -com el de seguretat jurídica- contingut a l'article 3.2 de la Constitució no gaudeix de virtualitat autònoma per integrar un motiu de recurs d'empara, de manera que aquest ha de ser analitzat conjuntament amb l'eventual motiu de vulneració del dret a la igualtat o de prohibició de discriminació que articula la part recurrent amb fonament en el dret a la jurisdicció (article 10 de la Constitució) i en la prohibició de discriminació (article 14 del Conveni per a la salvaguarda dels drets humans i de les llibertats fonamentals i article 6 de la Constitució) i en el dret a obtenir una decisió fonamentada en Dret (article 10 de la Constitució).

3.5. Respecte de la vulneració del principi d'igualtat i de la prohibició de discriminació, la jurisprudència del Tribunal Europeu dels Drets Humans i la doctrina d'aquest Tribunal Constitucional han posat de manifest que la vulneració del principi d'igualtat es produeix quan es tracten situacions iguals o anàlogues de manera diferent sense una justificació objectiva i raonable.

El Tribunal Europeu dels Drets Humans en l'afer Fabian c/ Hongria (sentència del 5 de setembre del 2017) va considerar que per analitzar si hi ha una vulneració de l'article 14 del Conveni, ha d'existir una diferència de tracte entre les persones que es troben en situacions anàlogues o comparables.

3.6. En aquest cas, els cànons de constitucionalitat de la prohibició de discriminació (article 6 de la Constitució) i del dret a obtenir una resolució fonamentada en Dret (article 10 de la Constitució) s'han respectat per part de la Sala Civil en l'aute impugnat.

Pel que fa a la infracció de la prohibició de discriminació i a la vulneració del principi d'igualtat, aquestes no han tingut lloc, ja que les situacions no són ni idèntiques ni anàlogues.

En efecte, en primer terme, el fet que les dues demandes portin causa de la nota del FinCEN del 10 de març del 2015 o que determinades conductes siguin constitutives de delictes són qüestions que no determinen per si soles la identitat de supòsits, com a continuació argumenta la Sala Civil.

En aquest sentit, els recurrents en empara consideren que els dos autes de la Sala Civil comparats són contradictoris, diametralment oposats, mancats d'uniformitat de criteri i que suposen una incoherència de la jurisprudència i una vulneració de la seguretat jurídica.

No obstant això, la Sala Civil posa de manifest que l'acció que va exercitar la BPA és una acció social de responsabilitat i que l'acció de la família Pallàs és una acció individual. La demanda de la BPA es fonamenta en la tipificació penal de la conducta dels demandats i per això s'acull l'excepció

de prejudicialitat penal, ja que els fets instruïts en les causes BPA, PDVSA, Petrov i Landstreet son, segons el parer de la Sala Civil -aute del 29 d'octubre del 2020- substancialment coincidents amb les praxis que s'imputen als demandats.

En canvi, la demanda de la família Pallàs es fonamenta en la gestió negligent dels riscos amb l'incompliment de les normes més elementals de la bona praxis bancària i de la normativa internacional sobre el blanqueig. La demanda no es recolza en uns fets concrets amb rellevància penal, sinó en el referit incompliment de la normativa bancària sobre la prevenció del blanqueig i en una mala gestió reputacional. Altrament, la imputació de negligència és independent del fet que aquesta sigui constitutiva de delictes. La Sala Civil, en consonància amb la interpretació restrictiva de la qüestió de prejudicialitat penal i en no ser suficient l'existència d'una connexió entre els dos procediments, conclou que el procés penal en curs no condiciona directament la resolució d'aquest procés civil -acció individual de responsabilitat- ni resulta imprescindible per a la seva resolució.

3.7. Les consideracions anteriors, sense perjudici que els procediments civils encara no han finalitzat, posen en relleu que la Sala Civil no ha infringit la prohibició de discriminació (article 6 de la Constitució i 14 del Conveni), atès que les situacions no son idèntiques, ni anàlogues, com així ho ha explicitat la Sala Civil en els fonaments de dret quart i cinquè del seu aute del 17 d'abril del 2023, i l'argumentació emprada per la Sala Civil per justificar les raons per les quals en aquest cas no es pot acollir l'excepció de prejudicialitat penal és lògica, raonable i versemblant, de manera que tampoc s'ha infringit el dret a obtenir una decisió fonamentada en Dret, reconegut a l'article 10 de la Constitució.

3.8. La desestimació del recurs d'empara es deriva d'allò que s'acaba d'exposar en els punts anteriors i justifica, segons les disposicions de l'article 92.4 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, la imposició als recurrents de les costes processals.

Decisió:

En atenció a tot això que s'ha exposat, el Tribunal Constitucional, per l'autoritat que li confereix la Constitució del Principat d'Andorra,

Ha decidit:

1. Desestimar el recurs d'empara interposat per la representació processal dels Srs. Higini i Ramon Cierco Noguer contra l'aute del 17 d'abril del 2023, dictat per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia.

2. Declarar que no s'han vulnerat els drets a la jurisdicció, a la defensa i a obtenir una decisió fonamentada en Dret, reconeguts a l'article 10 de la Constitució, el dret a la igualtat, reconegut a l'article 6 de la Constitució, i el dret a la seguretat jurídica, reconegut a l'article 3.2 de la Constitució.

3. Imposar als recurrents les costes processals derivades de la desestimació del seu recurs.

4. Publicar aquesta sentència, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

I així, per aquesta sentència nostra, que ha de ser notificada a la representació processal dels recurrents, a la representació processal dels Srs. Francesc, Josep, Jordi, Emília i Sònia Pallàs Viladomat i Joan Pallàs González, al president de la Batllia, al president del Tribunal Superior de Justícia i al Ministeri Fiscal, ho pronunciem, manem i signem a Andorra la Vella, el 14 de juliol del 2023.

Jean-Yves Caillet
President

Joan Manel Abril Campoy
Vicepresident

Dominique Rousseau
Magistrat

Josep-D. Guàrdia Canela
Magistrat